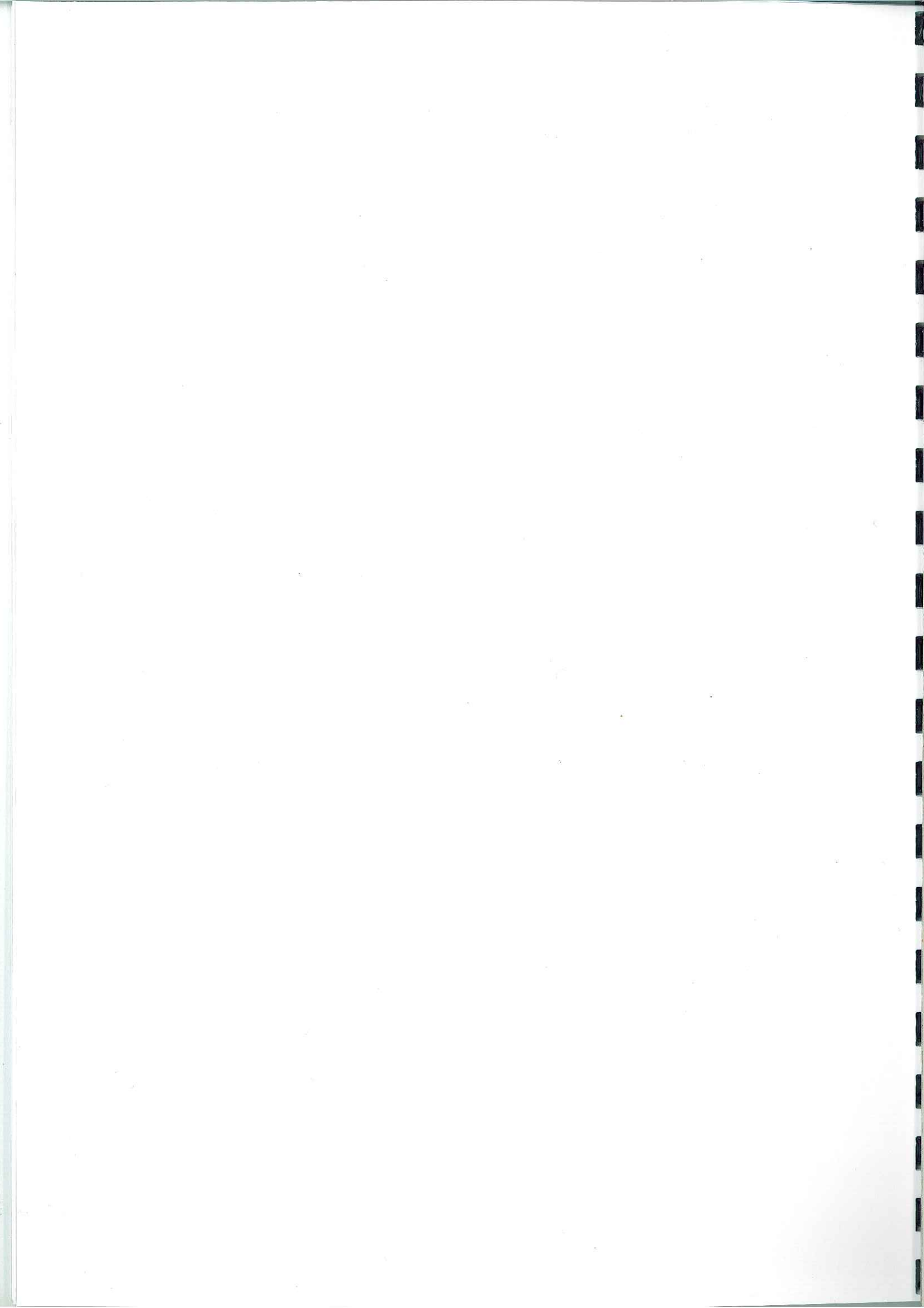

NATUURONDERZOEK GOLFTERREIN CROMVOIRT

Inventarisatie van beschermde flora en fauna

In opdracht van:
Bureau Verkuylen

NATUURONDERZOEK

GOLFTERREIN CROMVOIRT

Inventarisatie van beschermde flora en fauna

V. de Jong
D. Heijkers

In opdracht van:
Bureau Verkuylen

december 2005

NATUURBALANS - LIMES DIVERGENS BV

Adviesbureau voor natuur en landschap

Universitair Bedrijven Centrum

Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen

Tel: (024) 3 528 801 / 3 528 802

Fax: (024) 3 528 808

e-mail: info@natuurbalans.nl

<http://www.natuurbalans.nl>

Colofon

© 2005 Natuurbalans - Limes Divergens BV, adviesbureau voor natuur & landschap, Nijmegen

Tekst en samenstelling: V. de Jong & D. Heijkers

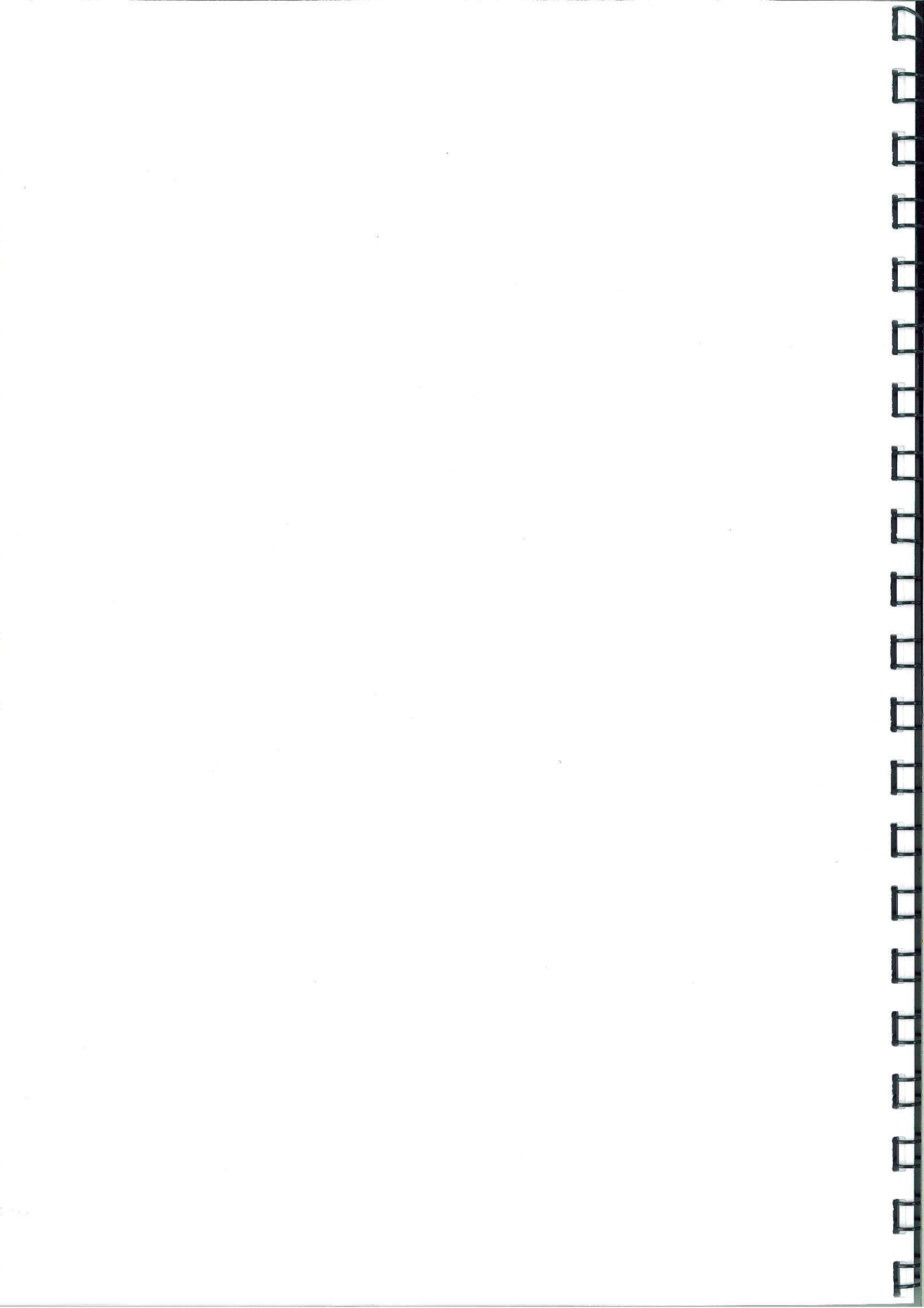
Projectleiding: P. Verbeek

In opdracht van: Bureau Verkuylen

Wijze van citeren: Jong, V. de, & D. Heijkers, 2005. Natuuronderzoek golfterrein Cromvoirt. Inventarisatie van beschermde flora en fauna. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

INHOUD

1	INLEIDING	1
2	LOCATIEBESCHRIJVING	3
2.1	Ligging	3
2.2	Grondgebruik	3
3	ONDERZOEKSMETHODE	5
4	RESULTATEN	7
4.1	Flora	7
4.2	Vleermuizen	7
4.3	Overige zoogdieren	8
4.4	Amfibieën en reptielen	8
4.5	Vissen	9
4.6	Broedvogels	10
4.7	Dagvlinders en libellen	11
5	GEVOLGEN IN HET KADER VAN DE FLORA- EN FAUNA WET	13
5.1	Planten	13
5.2	Vleermuizen	13
5.3	Overige zoogdieren	13
5.4	Amfibieën en reptielen	14
5.5	Vissen	14
5.6	Broedvogels	14
6	BESCHERMDE GEBIEDEN	15
6.1	Ecologische verbindingszone	15
6.2	Leefgebied kwetsbare soorten	16
6.3	Leefgebied dassen	16
7	CONCLUSIES	17
BIJLAGE 1	VERSPREIDINGSKAARTEN VAN BESCHERMDE EN BEDREIGDE SOORTEN .	19
BIJLAGE 2	ALGEMENE MAATREGEL V. BESTUUR ART. 75 FLORA- EN FAUNAWET ...	20

1 INLEIDING

Aanleiding

Er bestaan plannen voor de aanleg van een golfterrein ten noorden van Cromvoirt. Een functiewijziging op het terrein kan negatieve gevolgen hebben voor aanwezige beschermde flora en fauna. In het kader van de Flora- en faunawet is het noodzakelijk om inzicht te hebben in de actuele natuurwaarden van het gebied.

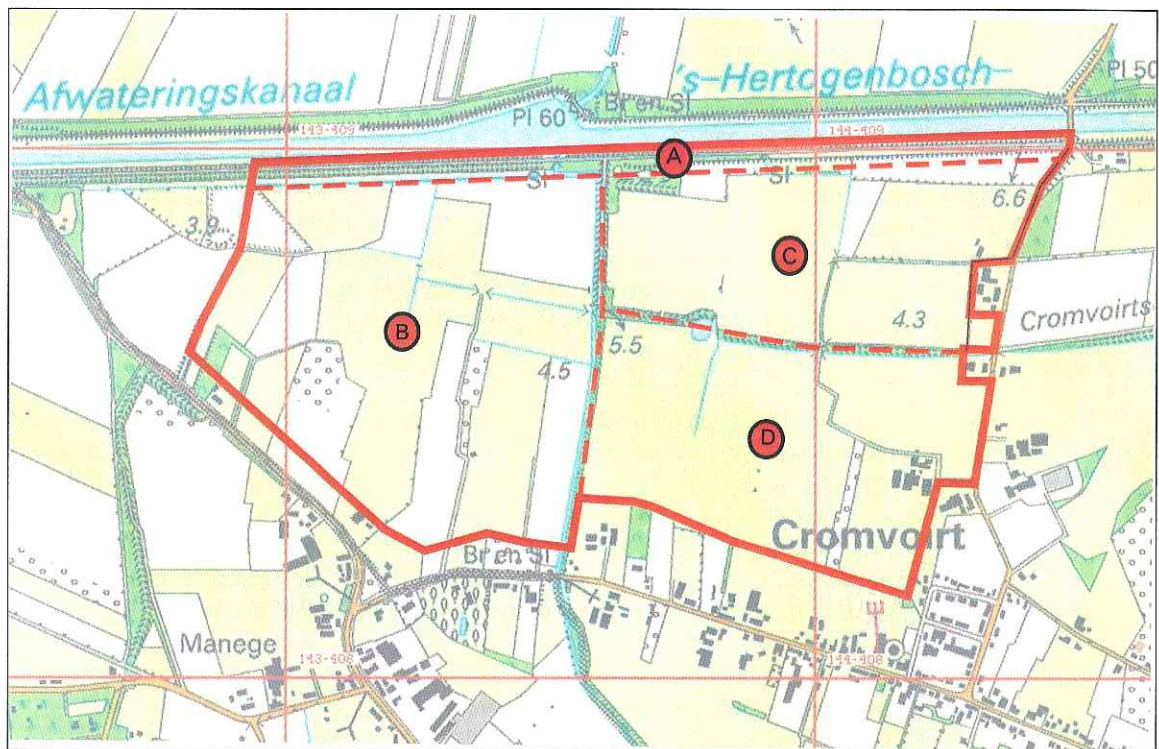
In dit kader heeft Bureau Natuurbalans - Limes Divergens een onderzoek uitgevoerd naar aanwezige flora en fauna op de betreffende locatie.

Doel

Actuele flora- en faunagegevens van een gebied dienen voorhanden te zijn om tegemoet te komen aan de eisen die worden gesteld, door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV), ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten. Functiewijziging van een locatie waar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is vastgesteld, vereist mogelijk een ontheffing van het ministerie van LNV op de Flora- en faunawet. In ieder geval is een zorgvuldige afweging met betrekking tot de aanwezige natuurwaarden noodzakelijk.

De belangrijkste onderzoeksvragen zijn:

- Komen er beschermde planten- of diersoorten voor binnen het plangebied?
- Wat is de ecologische betekenis van het plangebied voor de aanwezige beschermde soorten?
- Wat zijn de mogelijke effecten van de aanleg en het gebruik van een golfterrein op aanwezige beschermde soorten?
- Is een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk en zo ja, voor welke soorten?
- Is natuurcompensatie noodzakelijk?

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied. De letters staan voor de verschillende deelgebieden..

2 LOCATIEBESCHRIJVING

2.1 LIGGING

Het geplande golfterrein ligt tussen Cromvoirt en het Drongelens Kanaal, waarbij de noordgrens wordt gevormd door het kanaal. Van noord naar zuid wordt het gebied doorsneden door de Zandleij (zie figuur 1).

2.2 GRONDGEBRUIK

De noordzijde van het plangebied grenst aan het Drongelens Kanaal. De zone langs het kanaal bestaat uit een strook grasland die aan een zijde begrensd wordt door het kanaal en aan de andere zijde door een eikenhoutwal. Binnen het plangebied liggen meerdere van deze houtwallen, waarvan één met een wiel.

Het gebied wordt doorsneden door een watergang, de Zandleij. Hierdoor ontstaat een oost-west verdeling. Het westelijke deel heeft een meer open karakter met minder houtwallen, bosjes en ruigtes. Deze zijde is iets intensiever in gebruik. Er lopen koeien en op beperkte schaal vindt akkerbouw plaats. In het noordwesten ligt een grondopslagplaats. De oostzijde wordt veelal gebruikt als weidegebied voor paarden. Akkerbouw is hier schaars, sommige percelen liggen braak.

3 ONDERZOEKSMETHODE

Het onderzoeksgebied is door middel van verschillende inventarisatieronden uitgevoerd. Hierbij is er gelet op het voorkomen van beschermde flora, vleermuizen, overige zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, dagvlinders en libellen. Van elke soortgroep wordt de inventarisatiemethode kort toegelicht.

Flora

De floristische inventarisatie is uitgevoerd in 2 ronden; een voorjaarsronde in mei/juni en een zomerronde in juli. De voorjaarsronde had als doel het aantonen van vroeg bloeiende soorten die later in het jaar, wanneer ze uitgebloeid zijn, gemist kunnen worden.

Aangetroffen bijzondere plantensoorten zijn ingetekend op topografisch kaartmateriaal (schaal 1:10.000), waarbij elke locatie een stip heeft gekregen. De aantallen zijn in klassen genoteerd. Wanneer soorten vlakvormig of lijnvormig voorkomen en niet tot een locatie te reduceren zijn, is de soort per landschapselement (bijvoorbeeld perceel of berm) ingetekend.

Vleermuizen

Om een beeld te krijgen van de aanwezige kolonieplaatsen, trekroutes en foerageergebieden van vleermuizen is het plangebied met de directe omgeving ervan in 3 ronden onderzocht (14 augustus, 26 augustus en 6 september). Overdag is binnen het plangebied gezocht naar interessante en kansrijke plaatsen voor vleermuizen, die vervolgens in de avonduren onderzocht zijn. Jachtbiotoop, paarplaatsen en vliegroutes zijn met behulp van een batdetector (type Pettersson D100 en D240) in de avonduren in kaart gebracht. In de ochtenduren die hierop volgden is gezocht naar aanwezigheid van kolonies.

Overige zoogdieren

Aan de hand van sporenonderzoek (prenten, uitwerpselen, knaag- en vraatsporen etc.) en zichtwaarnemingen is het onderzoeksgebied onderzocht op het voorkomen van grotere zoogdieren, zoals marterachtigen, ree en vos.

Voor deze inventarisatie zijn geen aparte ronden uitgevoerd; volstaan is met spoor- en zichtwaarnemingen die tijdens de andere inventarisaties zijn gedaan.

Amfibieën en reptielen

Voor amfibieën zijn twee onderzoeksronden uitgevoerd. De bemonstering heeft plaatsgevonden met behulp van een steeknet, waarbij watergangen en andere open wateren binnen het plangebied steekproefsgewijs zijn onderzocht. Aanvullende waarnemingen op het land zijn gedaan tijdens inventarisaties van andere groepen.

Het onderzoek naar reptielen is gecombineerd met de andere onderzoeken, onder meer naar dagvlinders.

Vissen

Het onderzoek naar vissoorten heeft gecombineerd met het amfibieënonderzoek plaatsgevonden. Daarbij zijn de watergangen binnen de deelgebieden steekproefsgewijs bemonsterd met een steeknet.

Broedvogels

De broedvogelinventarisatie heeft zich toegespitst op een selectie van soorten, namelijk de soorten die vallen binnen de door SOVON gehanteerde bijzondere vogelsoortenlijst (BMP). Ten behoeve van de inventarisatie zijn in de maanden mei en juni drie ochtendbezoeken uitgevoerd (data 25 mei, 14 juni en 26 juni).

Dagvlinders en libellen

Voor het in kaart brengen van de dagvlinders en libellen zijn vier veldrondes uitgevoerd, verspreid over maand mei tot en met september. De rondes bestonden uit het doorkruisen van geschikte gebiedsdelen bij gunstige weersomstandigheden.

4 RESULTATEN

4.1 FLORA

Tijdens de inventarisatie van het plangebied zijn drie krachtens de Flora- en faunawet beschermde plantensoorten aangetroffen; brede wespenorchis, gewone vogelmelk en koningsvaren. De groeiplaatsen van brede wespenorchis bevinden zich allemaal in de zone langs het kanaal. Koningsvaren is op enkele plaatsen op de Cromvoirtse Dijk aangetroffen. Voor alledrie de soorten hebben met name de dijken en lanen met laanbeplanting enige betekenis als potentiële groeiplaats. Overige delen van het agrarische cultuurland zijn minder geschikt. Gewone vogelmelk is centraal in het gebied aangetroffen in een berm langs de Zandleij. Voor deze soort van voedselrijke zomen bieden de bermen in het plangebied en met name die langs de Zandleij kansen als groeiplaats. In bijlage 1a staan de groeiplaatsen van beschermde planten ingetekend op kaart.

Direct naast het Drongelens Kanaal zijn grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis*) en blauwe knoop (*Succisa pratensis*) aangetroffen. Grote pimpernel heeft geen beschermde status, maar het is wel een waardplant van het donker pimpernelblauwtje, een beschermde dagvlinder. Om die reden zijn ook de groeiplaatsen van grote pimpernel ingetekend (bijlage 1b). Bij de bespreking van de dagvlinders (par. 4.7) wordt hier nader op ingegaan. Blauwe knoop, aangetroffen in de zone langs het kanaal, is een soort die is vermeld op de Rode Lijst als gevoelig.

Tabel 1. Aangetroffen beschermde vaatplanten binnen het plangebied met vermelding van status.

soort		Flora- en faunawet	Rode Lijst
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	1	-
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>	1	-
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>	1	-

Effecten van aanleg golfterrein op beschermde planten

Verwacht wordt dat van geen van de beschermde soorten de groeiplaats aangetast wordt. Brede wespenorchis staan buiten het plangebied waardoor voor deze soort geen effecten ontstaan. Gewone vogelmelk staat in de berm van de Zandleij. Verwacht wordt dat deze waterloop met oevers in de huidige staat behouden blijft, waardoor voor deze soort geen effecten ontstaan. Koningsvaren staat op de Cromvoirtse dijk, die naar alle waarschijnlijkheid ook behouden blijft. Ook voor deze soort wordt de groeiplaats dus niet aangetast.

4.2 VLEERMUIZEN

Tijdens de vleermuisinventarisaties zijn 5 verschillende soorten vleermuizen waargenomen. De waargenomen soorten zijn laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis. De waarnemingen hebben vooral betrekking op foeragerende dieren. De vleermuizen gebruiken de lanen in het gebied als jachtterrein. De laan langs het Drongelens kanaal wordt door watervleermuizen duidelijk gebruikt als vliegroute (bijlage 1c).

De lanen in het terrein zouden geschikte bomen voor kolonieplaatsen voor vleermuizen kunnen bevatten, aangezien veel van de oude bomen holten bevatten. Er zijn echter geen kolonies aangetroffen. Paarplaatsen zijn wel aangetroffen. Er is één paarplaats

van rosse vleermuis aangetroffen en drie van ruige dwergvleermuis. Al deze paarplaatsen bevinden zich in bomen langs de Zandleij (bijlage 1c).

Tabel 2. Aangetroffen bijzondere vleermuizen binnen het plangebied met vermelding van status.

soort		Flora- en faunawet	Rode Lijst
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	-
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	3	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	3	-
Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	3	-
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	3	-

Effecten van aanleg golfterrein op beschermde vleermuizen

De aanleg van een golfterrein zal weinig tot geen effecten hebben op de aanwezige vleermuizen, mits de bomen in het terrein behouden blijven. Hiermee is er geen kans op aantasting van verblijfplaatsen of vliegroutes. Mochten er toch bomen worden gekapt, dan dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van verblijfplaatsen (zie ook §.5.2).

4.3 OVERIGE ZOOGDIEREN

In het onderzoeksgebied is aanwezigheid van 6 soorten zoogdieren met zekerheid aangetoond. Het gaat hier om de soorten mol, vos, ree, muskusrat, haas en konijn. Andere marterachtigen zoals steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel kunnen eveneens een goed onderkomen hebben in en rond beschutte locaties in het agrarisch gebied (begroeide dijken, zone langs Drongelens kanaal etc), maar zijn niet aangetroffen. Door de verborgen levenswijze en de moeilijk te vinden sporen kan echter niet geheel worden uitgesloten dat deze toch in het terrein voorkomen. Algemene soorten zoogdieren, zoals diverse muizensoorten, zitten ook in het terrein. Deze zijn niet tot op soort gedetermineerd, aangezien ze hiervoor gevangen zouden moeten worden.

Aangezien een deel van het plangebied in het Streekplan van Noord-Brabant is aangewezen als "leefgebied dassen" (zie §.6.3) is speciale aandacht uitgegaan naar aanwezigheid van dassen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat het plangebied onderdeel uitmaakt van leef- of foerareergebied van dassen. Burchten of andere sporen zijn niet gevonden.

Effecten van aanleg golfterrein op beschermde zoogdieren

Voor de aangetroffen soorten zal de omvorming van het gebied tot golfterrein geen nadelige effecten hebben. Geen van de soorten heeft dermate specifieke biotoeisen dat de kans bestaat dat na aanleg van de golfbaan geen geschikt leefgebied resteert.

4.4 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

Amfibieën

Binnen het plangebied zijn 3 soorten amfibieën waargenomen. Daarnaast is het groene kikkercomplex waargenomen (tabel 3). Hieronder vallen niet nader gedetermineerde groene kikkers zoals de larven, juveniele en subadulte groene kikkers. Alle amfibieën zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet. De in het plangebied aangetroffen

soorten staan allemaal in tabel 1 van de Flora- en faunawet. Geen van de soorten is bedreigd.

Tabel 3. Aangetroffen amfibieën met vermelding van de dagmaxima per deelgebied (L=larven; J=juvenielen; S=subadulten).

soort		Flora- en faunawet	Rode lijst	A	B	C	D
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	1	-	120 L / 2 J	-	-	60 L
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	1	-	2	-	-	-
Middelste groene kikker	<i>Rana esculenta</i>	1	-	-	5	-	1
Groene kikker complex	<i>Rana esculenta complex</i>	1	-	3 S	3 S	-	-

Reptielen

Van reptielen is één individu gevonden, een levendbarende hagedis. Deze soort is opgenomen in tabel 2 van de Flora- en faunawet. De waarneming betrof een volwassen mannetje levendbarende hagedis die is gevonden op het talud van het kanaal (bijlage 1d).

Een groot deel van de zone langs het kanaal, ook de zuidzijde van de kanaaldijk, kan gezien worden als potentieel leefgebied voor de soort (figuur 1, deelgebied A). Hier zijn echter geen levendbarende hagedissen waargenomen.

Effecten van aanleg golfterrein op beschermde herpetofauna

Voor de aangetroffen soorten zal de omvorming van het gebied tot golfterrein geen nadelige effecten hebben. Zeldzame soorten met specifieke biotoop-eisen zijn niet aangetroffen. Alle aangetroffen soorten zijn algemeen en niet bedreigd. Ook na de aanleg van de golfbaan zal voor deze soorten voldoende leefgebied resteren.

4.5 VISSEN

In het onderzoeksterrein liggen slechts enkele wateren. Eén ervan is een wiel langs de Cromvoirtse Dijk, gesitueerd in een houtwal. In dit water zijn tijdens de bemonstering met een steeknet geen vissen gevangen. De reden hiervoor is dat het water behoorlijk diep is, waardoor vissen (vrijwel) niet te vangen zijn met een steeknet. Wel zijn er twee zichtwaarnemingen van goudkarpers en een derde ongedetermineerde karper. Alle drie waren het vissen van zo'n 30 tot 40 cm.

Het tweede bemonsterde water is een sloot die uitkomt in de Zandleij. Deze diepe sloot was eveneens moeilijk te bemonsteren met een steeknet. In de sloot zijn enkele driedoornige- en tiendoornige stekelbaarzen gevangen, evenals baars en rietvoorn. Gezien de diepte van het water, hoeveelheid slib en kroos was deze sloot moeilijk te bemonsteren en is het mogelijk dat soorten gemist zijn. In de Zandleij zijn onder andere baars en voorn op zicht waargenomen. Driedoornige stekelbaars is gevangen met een steeknet.

Beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Aanwezigheid ervan kan echter niet worden uitgesloten, aangezien de visbemonstering met een schepnet op een aantal locaties bemoeilijkt werd door grote diepte van de wateren of een dikke sliblaag. Om aanwezigheid van beschermde soorten daadwerkelijk aan te kunnen tonen zou een intensievere visbemonstering uitgevoerd moeten worden. Hiervoor bestaat echter geen directe noodzaak zolang de aanwezige wateren onaangetast blijven.

4.6 BROEDVOGELS

In totaal zijn binnen het plangebied territoria van 13 bijzondere broedvogelsoorten vastgesteld (zie tabel 4). Enkele andere bijzondere soorten, zoals kleine bonte specht, patrijs, grote gele kwikstaart en ijsvogel zijn wel in het gebied waargenomen, maar konden niet als broedvogel worden vastgesteld. Mede doordat ze wellicht gewoonweg niet broeden in het plangebied, of omdat het karteren pas laat in het voorjaar begonnen is, waardoor deze soorten niet vaak genoeg waargenomen zijn op het terrein.

Van de 13 aangetroffen broedvogels staan er 4 op de Rode lijst. Wielewaal, steenuil en groene specht zijn vermeld als kwetsbaar; huismus als gevoelig. Afgezien van de bijzondere broedvogels broeden op het terrein ook enkele algemenere soorten, zoals grote bonte specht, zwartkop en zanglijster.

De locaties van territoria van Rode lijst-soorten staan in bijlage 1 e.

Tabel 4. Bijzondere broedvogels op het terrein van de geplande golfbaan.

soort		Flora- en faunawet	Rode lijst	aantal territoria
Appelvink	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	✓	-	1
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	✓	-	1
Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>	✓	-	2
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	✓	-	1
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus Phoenicurus</i>	✓	-	1
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	✓	-	3
Groene specht	<i>Picus viridis</i>	✓	kwetsbaar	1
Huisumus	<i>Passer domesticus</i>	✓	gevoelig	4
Putter	<i>Carduelis Carduelis</i>	✓	-	1
Roodborsttapuit	<i>Saxicola rubicola</i>	✓	-	1
Steenuil	<i>Athena noctua</i>	✓	kwetsbaar	1
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	✓	kwetsbaar	3
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	✓	-	1

Effecten van aanleg golfterrein op broedvogels

Voor de aangetroffen soorten zal de omvorming van het gebied tot golfterrein geen nadelige effecten hebben. De aanleg van een golfterrein zal voor geen van de soorten leiden tot een groot verlies van leefgebied. Mogelijk zal er een lichte verschuiving in de broedvogelstand plaatsvinden, maar dit heeft geen negatieve consequenties op de aanwezige soorten, temeer daar er in de naaste omgeving van het plangebied in ruime mate vergelijkbaar leefgebied voorhanden is.

4.7 DAGVLINDERS EN LIBELLEN

Dagvlinders

In het terrein zijn in totaal 18 soorten dagvlinders waargenomen (zie tabel 5). De waargenomen soorten zijn allemaal vrij algemeen, geen van de soorten is beschermd of staat op de Rode lijst. Wel kan gezegd worden dat het een redelijk vlinderrijk gebied is en dat vooral de kanaalzone (deelgebied A) belangrijk is voor een aantal soorten dagvlinders.

Het donker pimperlblauwtje is een beschermde soort die vliegt aan de overzijde van het Drongelens Kanaal. De waardplant van deze vlinder is grote pimperl, een plant die ook in het plangebied is aangetroffen. Hoewel de vlinder zelf niet binnen het plangebied is aangetroffen, is een overtocht over het kanaal maar een kleine barrière. Het is mogelijk dat er incidenteel al enkele zwervers het kanaal passeren, maar permanente kolonisatie blijft waarschijnlijk nog uit doordat veel van de nectarplanten op de zuidoever van het kanaal gedurende lange tijd in de schaduw staan van de aangrenzende eikenlaan.

Tabel 5. Waargenomen dagmaxima van dagvlinders per deelgebied.

soort		deelgebied			
		A	B	C	D
Argusvlinder	<i>Lasiommata megera</i>	4	-	-	1
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	1	4	1	2
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	4	8	5	22
Boomblauwtje	<i>Celastrina agriolus</i>	1	2	-	-
Bruin zandoogje	<i>Manolia jurtia</i>	2	1	-	-
Citroenvlinder	<i>Gonepteryx rhamni</i>	-	-	-	1
Dagpauwoog	<i>Inachis io</i>	1	3	-	-
Gehakkelde aurelia	<i>Cynthia cardui</i>	2	3	-	-
Groot dikkopje	<i>Ochlodes venatus</i>	-	-	-	1
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>	4	2	4	-
Icarus blauwtje	<i>Polyommatus icarus</i>	1	-	-	-
Klein geaderd witje	<i>Pieris napae</i>	4	4	-	2
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	10	31	5	4
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	1	-	-	-
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	2	2	-	1
Landkaartje	<i>Araschnia levana</i>	3	2	-	-
Oranje zandoogje	<i>Pyronia tithonus</i>	2	1	-	-
Zwartspriddikkopje	<i>Thymelicus lineola</i>	2	3	-	-

Libellen

In totaal zijn er binnen het plangebied 17 soorten libellen waargenomen (tabel 6). Geen van deze soorten heeft een beschermde status. Wel is één soort opgenomen op de Rode lijst, namelijk de glassnijder (bijlage 1f). Evenals bij de dagvlinders is de kanaalzone rijk aan libellen, maar ook in andere deelgebieden zijn vrij veel libellen gevonden; de grootste concentraties zijn hier aangetroffen rondom de Zandleij.

Tabel 6. Waargenomen dagmaxima van libellen per deelgebied.

soort		deelgebied			
		A	B	C	D
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	11	2	1	4
Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>	33	7	1	4
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyaneae</i>	-	-	-	1
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	14	-	5	3
Bruine glazenmaker	<i>Aeshna grandis</i>	3	2	3	1
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	-	54	31	31
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	3	1	4	2
Glassnijder	<i>Brachyton pratense</i>	1	2	-	-
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	2	-	1	1
Grote roodoogjuffer	<i>Erythromma nayas</i>	30	2	-	7
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	1	-	8	14
Lantaarntje	<i>Ischnura elegans</i>	25	12	-	9
Paardebijter	<i>Aeshna mixta</i>	2	9	2	7
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	4	-	-	1
Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	-	1	1	-
Vuurjuffer	<i>Pyrhosoma nymphula</i>	6	60	3	1
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	107	-	44	50

5 GEVOLGEN IN HET KADER VAN DE FLORA- EN FAUNA WET

5.1 PLANTEN

De drie beschermde plantensoorten die zijn aangetroffen, brede wespenorchis, gewone vogelmelk en koningsvaren, staan allemaal in tabel 1 van de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 2). Voor soorten uit tabel 1 geldt een vrijstelling op de artikelen 8 t/m 12 van de Flora en faunawet wanneer er sprake is van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is het geval bij de aanleg van het golfterrein.

Het aanvragen van een ontheffing voor de verbodsbepalingen uit artikel 8 van de Flora- en faunawet (o.a. vernielen of beschadigen van de groeiplaats) is voor planten dan ook niet nodig.

5.2 VLEERMUIZEN

Alle vleermuizen in Nederland zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en zijn opgenomen in tabel 3 van de AMvB. Door de opname in tabel 3 van de AMvB genieten vleermuizen de zwaarste juridische bescherming. Het verlenen van een ontheffing op de artikelen 9 t/m 12 van de Flora- en faunawet is alleen mogelijk wanneer:

- 1) er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er geen alternatief is;
- 3) de activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Beschermd zijn verblijfplaatsen (kolonieplaatsen, paarplaatsen) en vliegroutes van vleermuizen. Zo ook de waargenomen paarplaatsen van rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis langs de Zandleij. De laanstructuren waarin de paarplaatsen zich bevinden functioneren niet als vliegroute, waardoor ze in dat kader geen beschermde status hebben. Wel zullen ze voor het functioneren van de paarplaatsen van belang zijn; wanneer bomen met paarplaatsen als solitaire boom overblijven is het behoud van de functie als paarplaats twijfelachtig. Het kappen van één of enkele bomen binnen deze lanen zal weinig problemen opleveren. Mocht hiertoe besloten worden, dan dienen de te kappen bomen gezien hun kansen als verblijfplaats voor vleermuizen, voorafgaand aan het rooien door een deskundige worden gecontroleerd op aanwezigheid van vaste rust- of verblijfplaatsen (paarplaatsen, kolonieplaatsen). Zolang de bomenlanen in het plangebied ontzien worden bij de aanleg van het golfterrein, is het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet niet nodig.

Ook vliegroutes genieten een beschermde status onder de Flora- en faunawet vanwege hun belang voor vleermuizen om hun foerageergebied te bereiken. De vliegroute langs het Drongelens kanaal ligt aan de noordgrens van het plangebied. Indien bij de inrichting van het golfterrein de houtwal langs het kanaal niet wordt aangetast, is er geen invloed op deze vliegroute.

5.3 OVERIGE ZOOGDIEREN

Alle aangetroffen zoogdieren in het plangebied zijn in Nederland algemeen en niet bedreigd. De soorten zijn in de Flora- en faunawet opgenomen in tabel 1 van de AMvB. Bij de aanleg van het golfterrein geldt voor deze soorten een vrijstelling op de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

5.4 AMFIBIEËN EN REPTIELEN

De aangetroffen amfibieën staan allemaal op lijst 1 van de Flora- en faunawet. Voor al deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling op de Flora- en faunawet.

Levendbarende hagedis staat op lijst 2 van de Flora- en faunawet, wat inhoudt dat voor deze soort een door LNV goedgekeurde gedragscode dient te worden opgesteld wanneer er als gevolg van de aanleg van het golfterrein schadelijke effecten op de soort worden verwacht. Schade aan actueel leefgebied van levendbarende hagedis wordt niet verwacht. De enige waarneming van levendbarende hagedis is verricht op het talud van het kanaal, een locatie aan de grens van het plangebied. Het gaat om één enkel individu. Er wordt niet verwacht dat elders in het plangebied nog veel dieren voorkomen. De soort zal voornamelijk gebonden zijn aan de zonnige taluds langs het kanaal. Gezien de ligging van het leefgebied aan de rand van het plangebied is de kans op schade aan de biotoop van de soort als gevolg van de aanleg van een golfterrein beperkt.

Het opstellen van een gedragscode of het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet is vanwege het achterwege blijven van schade niet nodig, mits er geen werkzaamheden plaatsvinden op het talud langs het kanaal. Mocht dit wel het geval zijn, dan is het opstellen van een gedragscode verplicht.

5.5 VISSEN

De visbemonstering zoals deze is uitgevoerd, geeft geen uitsluitsel over de aanwezigheid van beschermde soorten. Het is mogelijk dat in de Zandleij of aangrenzende sloten beschermde vissen aanwezig zijn. Voor het uitvoeren van een intensieve visbemonstering, bestaat echter geen directe noodzaak zolang de aanwezige wateren onaangetaast blijven. In dat geval treedt er geen schade op en is er geen reden voor het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet.

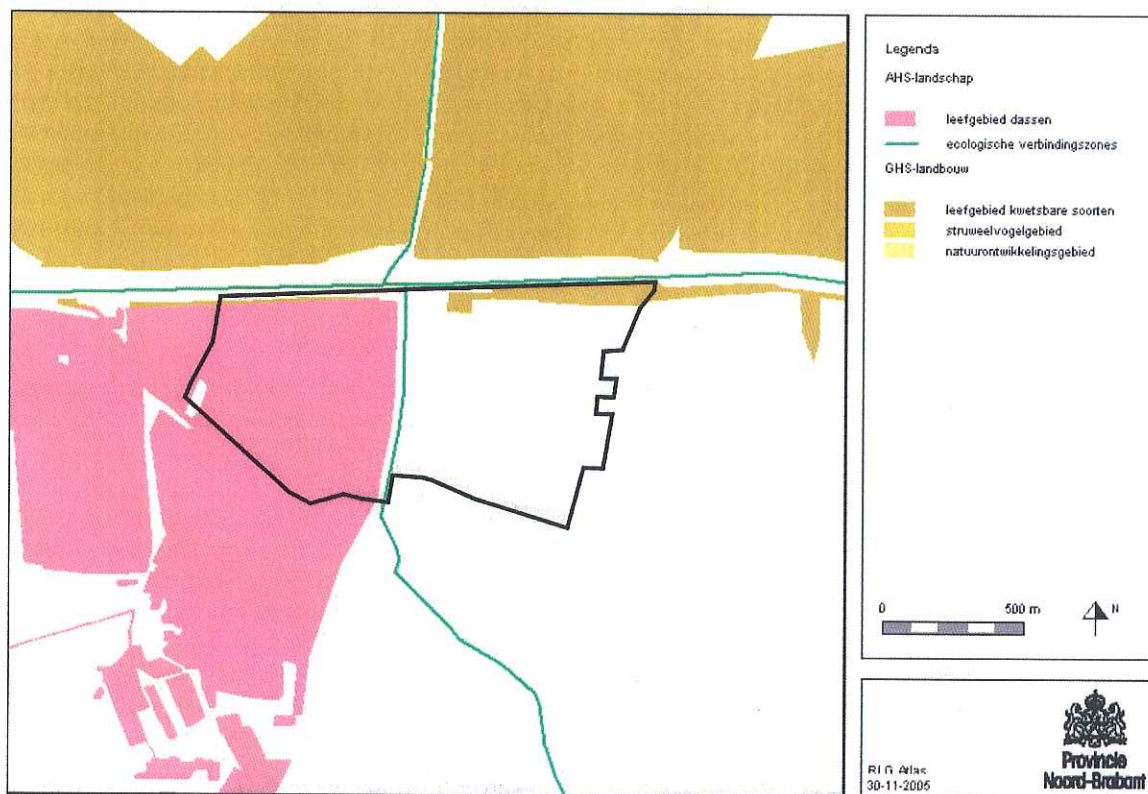
5.6 BROEDVOGELS

Voor broedvogels zijn binnen de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen opgenomen. De belangrijkste bepaling is dat nesten van broedvogels niet mogen worden verstoord of vernield. Het komt er op neer dat op het moment dat broedvogels bezig zijn met hun broedproces, er geen versturende werkzaamheden of activiteiten meer mogen plaatsvinden. Een exacte periode voor het broedseizoen wordt niet genoemd in de Flora- en faunawet, aangezien dit per soort verschilt. Tenslotte broedt niet elke vogel in de meimaand. De meeste vogels in dorpen, steden en bossen broeden echter ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus.

Voor broedvogels is een ontheffing op de Flora- en faunawet niet mogelijk, met als gevolg dat werkzaamheden waarbij nesten worden vernield of verstoord - denk aan het kappen van bomen of het verwijderen van struweel - plaats moeten vinden buiten de broedperiode van aanwezige broedvogels.

6 BESCHERMDE GEBIEDEN

Uit het Streekplan Noord-Brabant 2002 blijkt dat enkele van de terreindelen binnen het plangebied onderdeel uitmaken van aangewezen gebieden met belangrijke (potentiële) natuurwaarden (zie figuur 2). Van deze gebieden volgt een korte beschrijving.

Figuur 2. Ligging van het plangebied ten opzichte van de Groene Hoofdstructuur (GHS) en de Agrarische Hoofdstructuur (AHS) – (ondergrond : Streekplan Noord-Brabant).

6.1 ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

De Zandleij en het Drongelens Kanaal zijn aangewezen als onderdeel van een ecologische verbindingzone. In het Streekplan Noord-Brabant 2002 is de beschrijving van een Ecologische verbindingzone als volgt:

Ecologische verbindingzones zijn veelal langgerekte landschapselementen langs dijken, waterlopen, wegen, spoor- en vaarwegen, door middel waarvan natuurgebieden met elkaar kunnen worden verbonden. Ecologische verbindingzones kunnen ook bestaan uit een reeks van kleine landschapselementen zoals bosjes, struwelen, houtsingels, ruigten, poelen of moerasjes. Zij moeten zodanig zijn of kunnen worden ingericht, dat planten- of diersoorten zich van het ene naar het andere natuurgebied kunnen verplaatsen. De breedte en de inrichting van de ecologische verbindingzones is afhankelijk van de natuurfunctie die zij moeten vervullen.

6.2 LEEFGEBIED KWETSBARE SOORTEN

Delen van de kanaaldijk zijn binnen de GHS-landbouw begrensd als leefgebied kwetsbare soorten. In het Streekplan Noord-Brabant 2002 is de beschrijving van leefgebied kwetsbare soorten als volgt:

Het **leefgebied kwetsbare soorten** omvat landbouwgronden en andere gronden - met name defensierterreinen - waarop zeldzame planten of dieren voorkomen, die hoge eisen stellen aan de inrichting en het gebruik van hun omgeving, of waarop het voorkomen van zulke planten of dieren wordt nagestreefd overeenkomstig het in paragraaf 3.4.3 genoemde provinciaal beheers- en landschapsgebiedsplan. Het gaat hier onder meer om weidevogels, ganzen en zwanen, om amfibieën en reptielen en om bijzondere planten. Rust, beslotenheid, hoge waterpeilen en stabiliteit in de inrichting en het beheer van het gebied zijn belangrijke bestaansvoorwaarden voor deze dieren en planten. In het leefgebied kwetsbare soorten moeten landbouw, recreatie en andere activiteiten worden uitgeoefend met respect voor deze voorwaarden.

6.3 LEEFGEBIED DASSEN

Het deel van het plangebied ten westen van de Zandleij (deelgebied B) maakt onderdeel uit van leefgebied dassen. In het Streekplan Noord-Brabant 2002 is de beschrijving van leefgebied dassen als volgt:

Het **leefgebied dassen** omvat landbouwgronden en andere gronden - met name defensierterreinen - waarop dassen kunnen gedijen. Het leefgebied dassen wordt tot de AHS gerekend, omdat dassen minder hoge eisen stellen aan hun leefomgeving dan struweelvogels en de kwetsbaardere dieren- en plantensoorten. De meeste vormen van landbouw zijn dan ook prima verenigbaar met de aanwezigheid van een dassengebied. In het leefgebied dassen moeten activiteiten worden uitgeoefend met voldoende respect voor de bestaansvoorwaarden van de das. Het gaat er dan met name om dat de burchten met rust worden gelaten, dat de dassen kunnen foerageren in het gebied en dat er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanten en dergelijke aanwezig zijn.

7 CONCLUSIES

Het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet is niet nodig, mits met de volgende voorwaarden rekening wordt gehouden:

- Schadelijke werkzaamheden, zoals het kappen van bomen of het verwijderen van struweel, dienen buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels (15 maart – 15 juli) te worden uitgevoerd.
- Indien werkzaamheden aan het talud langs het Drongelens kanaal gaan plaatsvinden, dan moet bezien worden of deze schadelijk kunnen zijn voor de levendbarende hagedis. Wordt schade verwacht, dan dient een ontheffing op de Flora- en faunawet te worden aangevraagd, met inbegrip van een protocol voor omgang met de levendbarende hagedis. Vinden hier geen werkzaamheden plaats, dan is het aanvragen van een ontheffing voor de soort niet nodig.
- Aantasting van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen is alleen mogelijk wanneer er sprake is van een groot maatschappelijk belang en wanneer er geen alternatieven zijn. Aangezien waarschijnlijk niet aan deze voorwaarden kan worden voldaan, geldt er een verbod voor aantasting van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit houdt in dat de aanwezige paarplaatsen in de bomenlanen beschermd zijn en niet mogen worden aangetast. Mochten er geen werkzaamheden in de laan worden uitgevoerd dan is een ontheffing niet nodig.

Compensatie

De mate van aantasting binnen het onderzochte gebied wordt op grond van bekende verspreidingsgegevens van flora en fauna niet hoog geacht. Aangenomen wordt dat belangrijke onderdelen van habitats van beschermde soorten, waarbij te denken valt aan poelen (voortplantingswater voor amfibieën) of oude bomen (verblijfplaats voor vleermuizen), onaangetast blijven. Het duurzaam voortbestaan van populaties van beschermde soorten komt als gevolg van de aanleg en het gebruik van de golfbaan niet in gevaar. Tevens zijn de huidige natuurwaarden beperkt tot soorten die in Nederland (regionaal) algemeen voorkomen. Op grond hiervan worden compenserende maatregelen niet noodzakelijk geacht.

BIJLAGE 1 VERSPREIDINGSKAARTEN VAN BESCHERMDE EN BEDREIGDE SOORTEN

bijlage 1a: Verspreiding beschermde en bedreigde flora

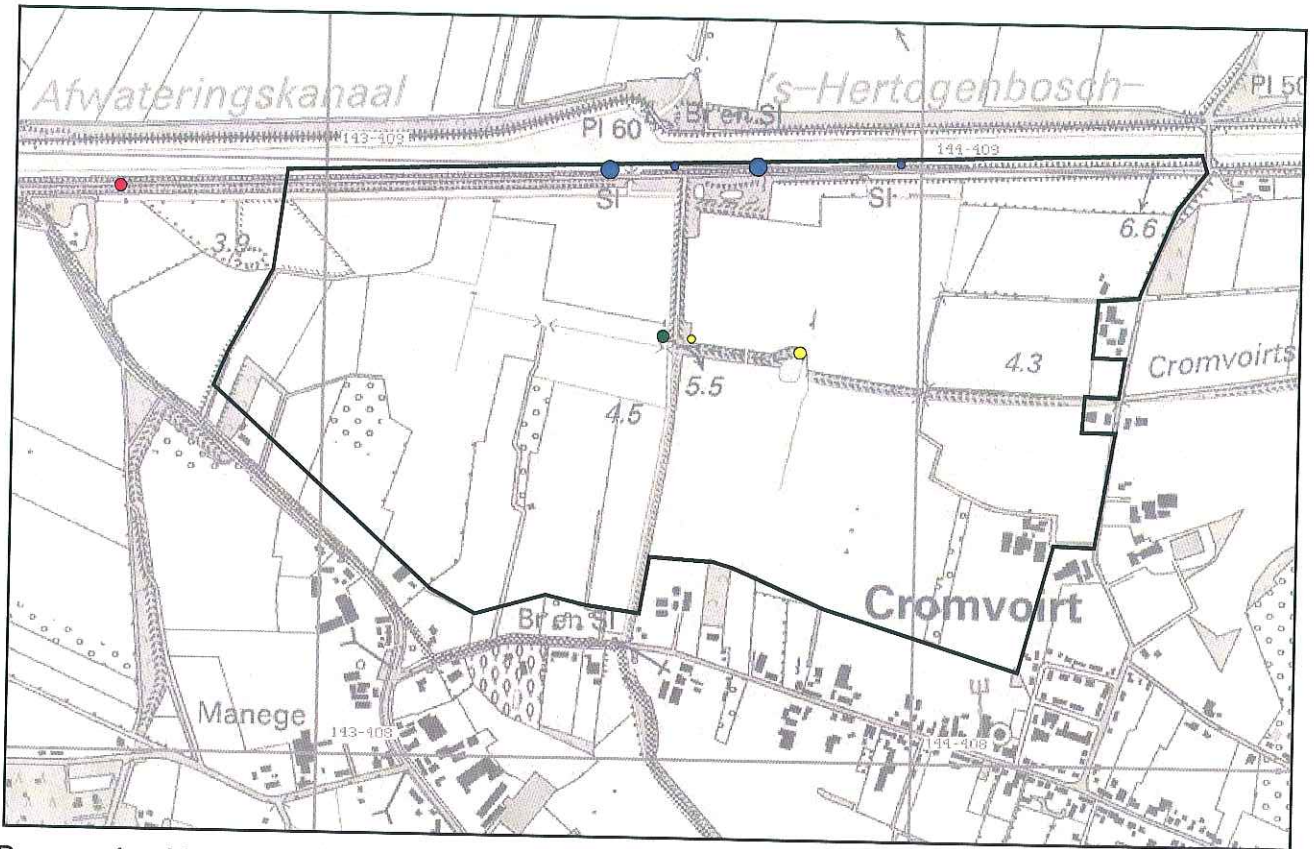
bijlage 1b: Groeiplaatsen grote pimpernel

bijlage 1c: Verspreiding vleermuizen

bijlage 1d: Verspreiding reptielen

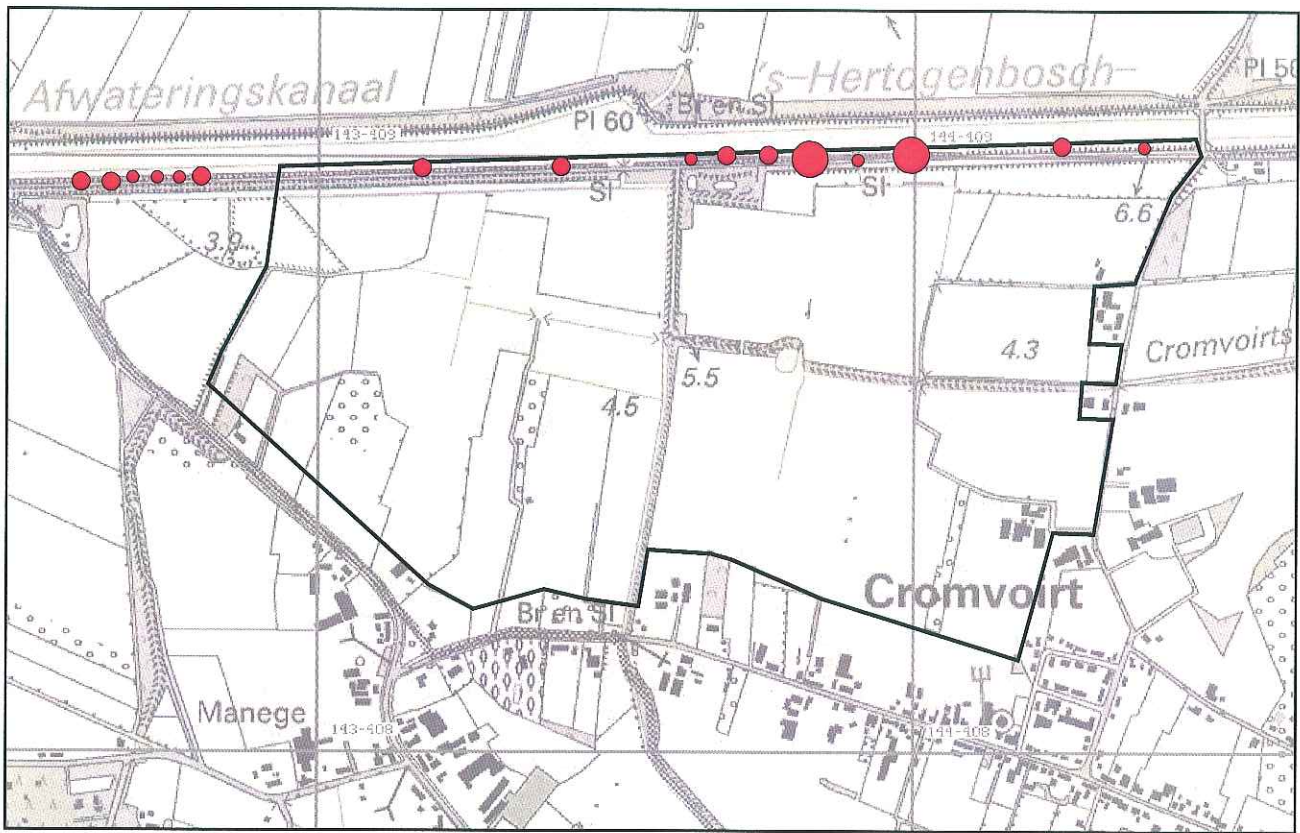
bijlage 1e: Broedvogelterritoria

bijlage 1f: Verspreiding libellen

BIJLAGE 1A: VERSPREIDING BESCHERMDE EN BEDREIGDE FLORA

● blauwe knoop	● 1-2 exemplaren
● breedbladige wespenorchis	● 3-10 exemplaren
● gewone vogelmelk	● 11-100 exemplaren
● koningsvaren	● 101-1000 exemplaren
	● > 1000 exemplaren

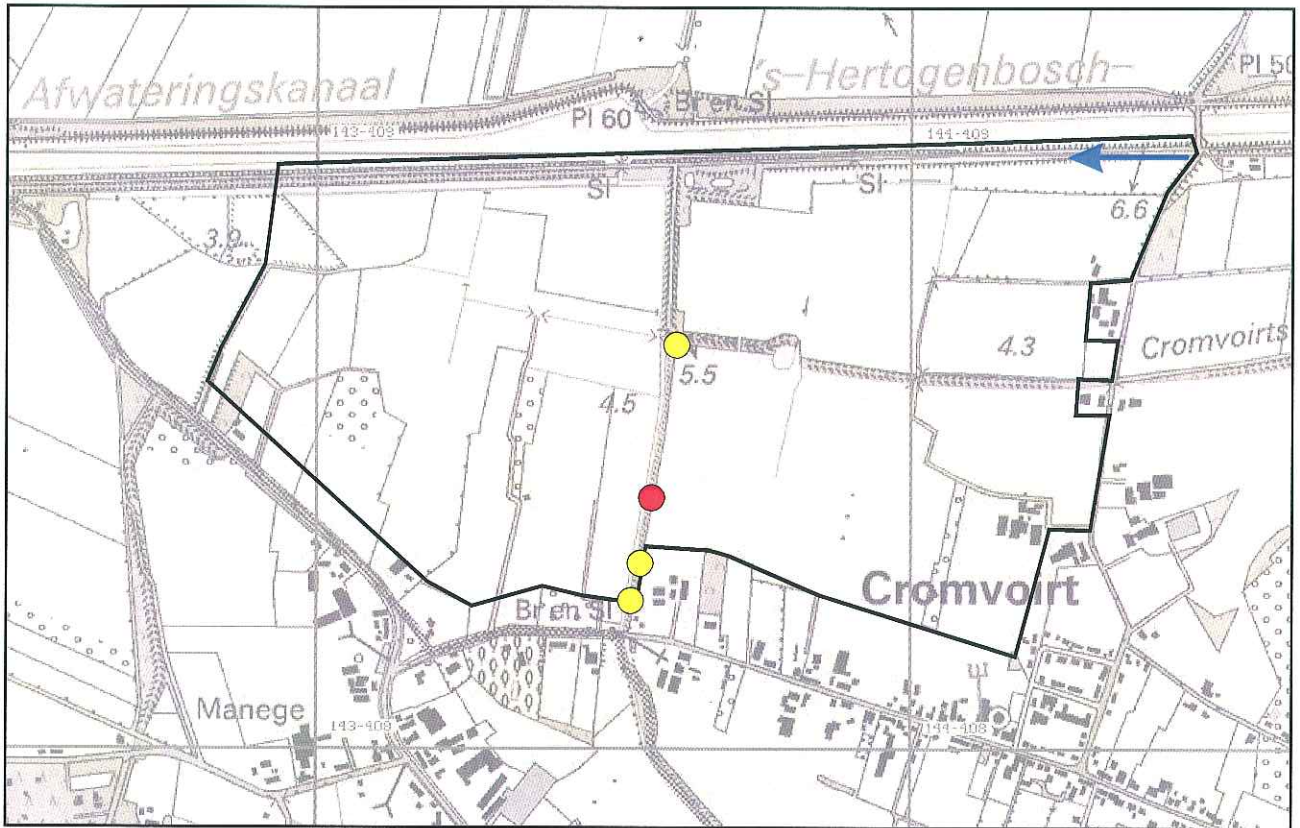

BIJLAGE 1B: GROEIPLAATSEN VAN GROTE PIMPERNEL

(waardplant van het Donker pimpernelblauwtje)

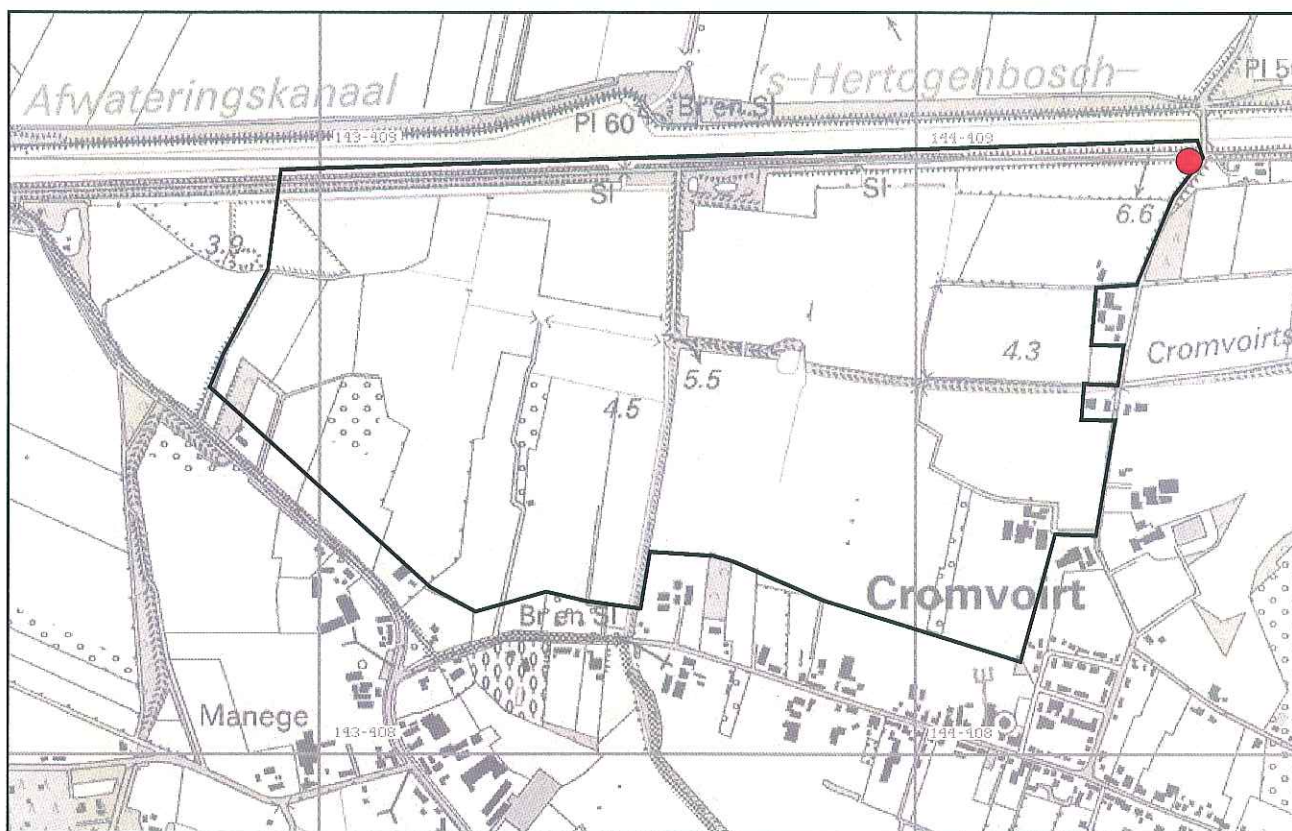
● grote pimpernel

- 1-2 exemplaren
- 3-10 exemplaren
- 11-100 exemplaren
- 101-1000 exemplaren
- > 1000 exemplaren

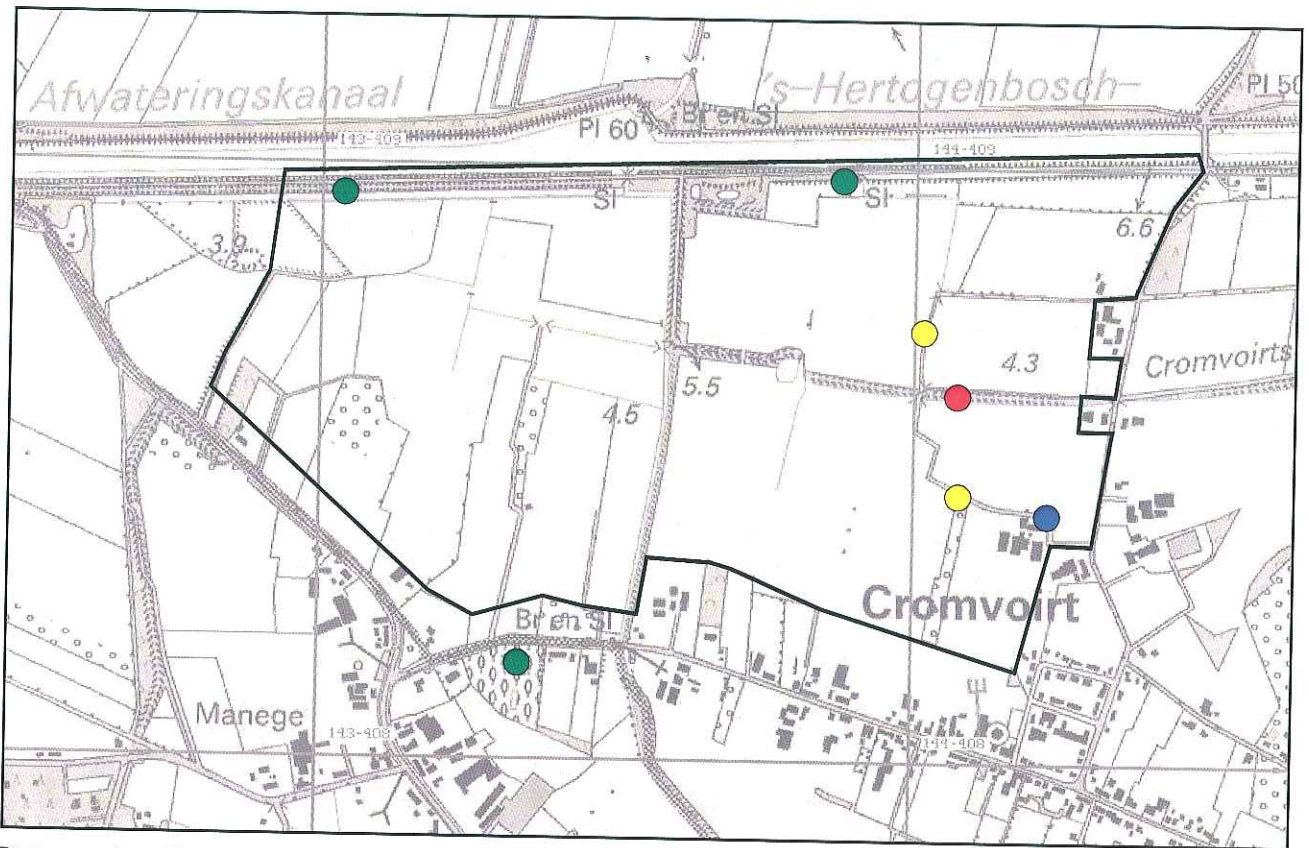
BIJLAGE 1C: VERSPREIDING VLEERMUIZEN

● rosse vleermuis	● paarplaats
● ruige dwergvleermuis	→ vliegroue
● watervleermuis	

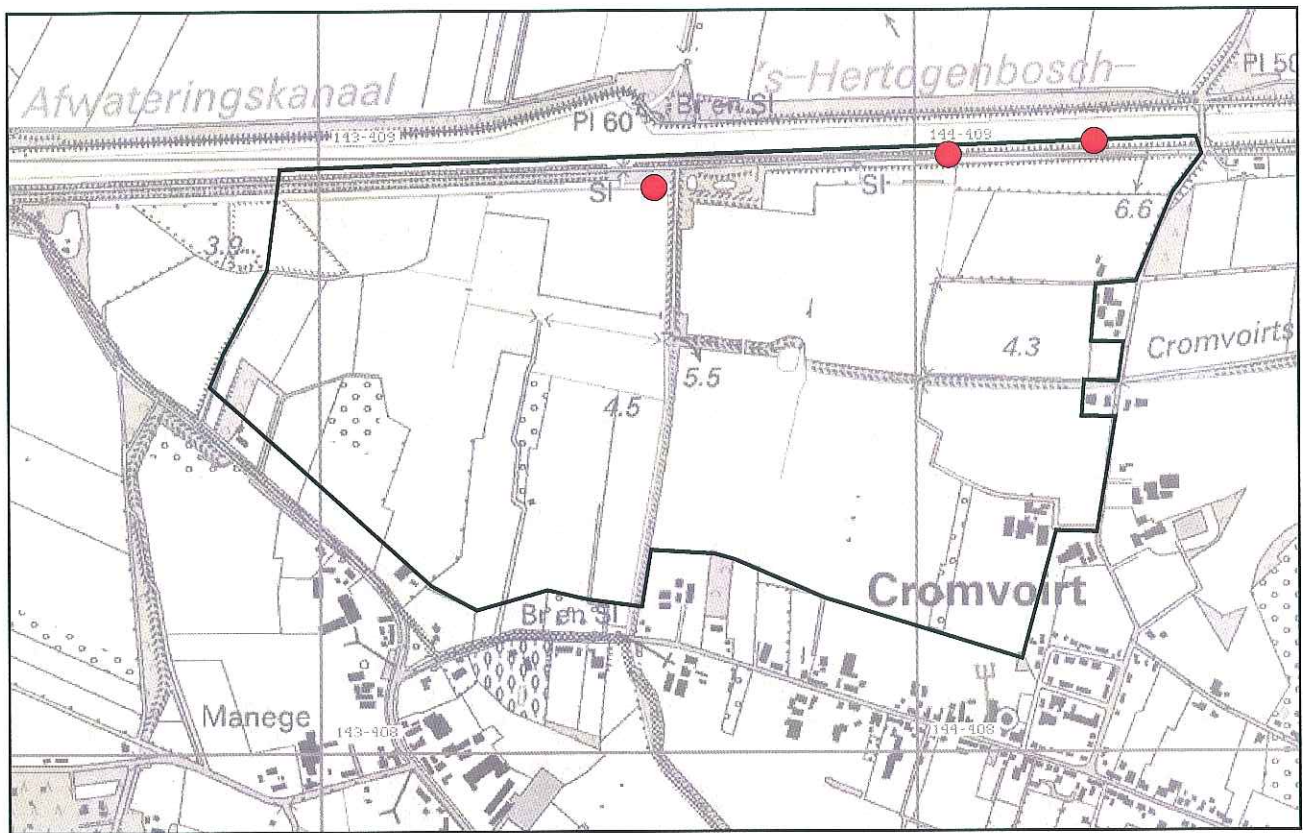
BIJLAGE 1D: VERSPREIDING REPTIELEN

● levendbarende hagedis

BIJLAGE 1E: BROEDVOGELTERRITORIA (RODE LIJST SOORTEN)

- groene specht
- huismus
- steenuil
- wielewaal

BIJLAGE 1F: VERSPREIDING LIBELLEN (ALLEEN RODE LIJST)

● Glassnijder

BIJLAGE 2 ALGEMENE MAATREGEL V. BESTUUR ART. 75 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet is bedoeld ter bescherming van een aantal planten- en diersoorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van deze wet is het "nee, tenzij"-principe, wat inhoudt dat geen schade mag worden toegevoegd aan beschermden planten- en diersoorten, tenzij dit nadrukkelijk is toegestaan. Indien er sprake is van schade aan beschermden planten of dieren dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Om onnodige ontheffingsaanvragen te voorkomen is begin 2005 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin wordt onderscheidt gemaakt tussen algemene soorten en zeldzamer soorten. In Tabel 7 wordt dit onderscheidt toegelicht. Een overzicht van alle krachtens de Flora- en faunawet beschermden soorten staat in Tabel 3 op de volgende pagina.

Tabel 7. De drie beschermingsregimes van de Flora- en faunawet volgens AMvB artikel 75.

tabel 1 algemene soorten	Bij activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor de soorten in beschermingsregime 1 een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.
tabel 2 overige soorten	Bij activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor de soorten in beschermingsregime 2 een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode .
tabel 3 soorten van Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB	Bij activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik geldt voor de soorten in beschermingsregime 3 een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode . Bij activiteiten die te kwalificeren zijn als ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor de soorten in categorie III geen vrijstelling. Voor deze soorten is in dergelijke gevallen een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.